

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Hokej jako politický nástroj Ruska po invazi na Ukrajinu

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy a teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – evropská studia

Bakalářská práce

Hokej jako politický nástroj Ruska po invazi na Ukrajinu

Marek Sojka

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Zákavský Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Hokej jako politický nástroj Ruska po invazi na Ukrajinu*“ vypracoval zcela samostatně za použití pouze uvedených zdrojů a v souladu s pravidly vědecké práce.

Plzeň, duben 2024

Marek Sojka

Poděkování

Zde bych chtěl poděkovat vedoucímu této bakalářské práce PhDr. Jiřímu Zákravskému Ph.D. za vstřícný a entuziastický přístup, cenné rady a připomínky, podporu a odborné vedení v průběhu zpracovávání tohoto textu.

Obsah

1. Seznam zkratk	2
2. Úvod	3
3. Propaganda	7
4. Sport v Sovětském svazu	9
4.1. Kontinentální hokejová liga	11
5. Ruské hokejové prostředí po invazi na Ukrajinu	14
5.1. Ruské občanství pro zahraniční hráče	14
5.2. Zahraniční kluby opustily KHL	18
5.3. Symbolika podporující agresí	21
5.4. Reakce Ruska na mezinárodní zákazy	24
6. Závěr	28
Seznam literatury	30
Resumé	42
Přílohy	43

1. Seznam zkratek

IIHF – Mezinárodní hokejová federace (*International Ice Hockey Federation*)

KHL – Kontinentální hokejová liga (*Континентальная хоккейная лига*)

NHL – Národní hokejová liga (*National Hockey League*)

RIHF – Ruská hokejová federace (*Федерация Хоккея России*)

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik (*Союз Советских Социалистических Республик*)

2. Úvod

Propojení sportu a politiky není novým fenoménem, prvopočátky tohoto propojení lze nalézt už u atletických soutěží v antickém Řecku. Tento fenomén se však znovu dostal do povědomí až ve 20. a 21. století (Dubinky 2019: 156). Uznávaným mezníkem sportovní diplomacie je pak přátelské utkání mezi ČLR a USA v Japonsku v 70. letech 20. století, které vedlo k uvolnění vztahů. Dnes je nazýváno jako pingpongová diplomacie (Santos 2021: 1). I přesto, že možná už společnost začíná chápat propojení sportu a politiky, mnohdy zůstává opomíjen fakt, kolik procesů se s tímto propojením pojí, ať už jsou to akty na fotbalovém hřišti, tenisovém kurtu (Zákravský 2017: 9), nebo v případě této práce na ledové ploše.

Tato bakalářská práce se bude zabývat přeměnou ruského hokejového prostředí a možností jeho využití jako politického nástroje Ruska po 24. únoru 2022. V tento den ruská vojska z iniciativy Vladimira Putina zaútočila na svrchované území Ukrajiny. Sportovní prostředí stejně tak jako vlády států začalo jednat a tím započalo období uvalování sankcí na Rusko a rovněž Bělorusko. Ruští a běloruští sportovci neměli dostávat pozvání na sportovní akce, rovněž sportovci a federace třetích zemí neměli participovat na sportovních událostech na území Ruska a Běloruska (Adair 2023: 20–21).

Sport je důležitým politickým nástrojem nedemokratických režimů, což platí i v případě Ruska. Sport je v takovýchto režimech využíván zejména jako nástroj budování a posilování národní identity či zlepšení mezinárodní image. Aubin vidí sportovní prostředí vybudované Vladimírem Putinem jako hybrid politického, ekonomického a sportovního prostředí, jenž označuje termínem „sportokratura“ (Aubin 2023: 29–30). Putin nebyl prvním představitelem Ruska, respektive SSSR, jenž si uvědomil využitelnost sportu jako politického nástroje. SSSR spolu s Německem byl jeden z prvních států, jenž začal implementovat sport mezi politické nástroje státu (Leichtová – Zákravský 2021: 1034). V roce 1948 ústřední výbor komunistické strany stanovil zisk mistrovských titulů jako jednu z priorit státu. Od této doby využíval SSSR sportovní úspěchy jako součást

propagace politického režimu. Úspěšné sportovní výsledky pak režim využíval jako součást narativu o dokonalosti sovětské státní doktríny (Gorokhov 2015: 273). Vladimir Putin je znám jako sportovní, především pak hokejový fanoušek. Rovněž si je vědom možností, jakými lze využít sport. Z těchto důvodů jsme mohli vidět, že se v Rusku konaly velké sportovní akce jako například zimní olympijské hry v Soči 2014 nebo mistrovství světa ve fotbale v roce 2018. Právě tyto sportovní akce měly vést k tomu, aby zažehly vlastenecké nálady ve společnosti (Grix – Kramareva 2017: 464). Tato bakalářská práce bude zkoumat, zdali se o vzbuzení nacionalistických nálad a semknutí společnosti Rusko snaží po invazi na Ukrajinu i skrze hokej.

Několik analýz, které se zabývají výzkumem ruské propagandy po invazi na Ukrajinu, došlo k závěru, že ruská propaganda vytváří různé narativy v závislosti na tom, na kterou zemi, respektive skupinu obyvatel cílí (viz např. Pierri – Lucceri – Jindal – Ferrara, 2023, Răducu 2023, Geissler – Bar – Prolochs – Feuerriegel 2023). Hlavním cílem této práce je najít a rozpoznat narativy, které jsou v Rusku šířeny skrze téma hokeje. Tato bakalářská práce se tedy bude snažit identifikovat narativy ruské propagandy, které cílí na obyvatelstvo uvnitř Ruska.

Data mapující hokejové prostředí v Rusku, s nimiž je v textu pracováno, vychází z dvou sportovních webů, championat.com a sport-express.ru. Tyto weby dle portálu semrush.com navštívilo v únoru roku 2024 dohromady necelých 55 milionů lidí, tím se řadí na třetí, respektive čtvrté nejnavštěvovanější ruské sportovní weby (Semrush 2024). [Championat.com](http://championat.com) pak spadá pod mediální dům Rambler&Co, což je největší mediální dům v Rusku rovněž vlastníci servery jako Gazeta.ru nebo Lenta.ru (Rambler&Co 2024). [Sport-express](http://sport-express.ru) je dle Vladimirovy silně etablovaným sportovním zpravodajstvím v Rusku. Od úmrtí zakladatele Vladimira Kučmyje v roce 2009 značně klesla popularita, ale stále se drží na předních příčkách návštěvnosti mezi ruskými sportovními servery. Současným vlastníkem média je mediální holding National Media Group. Skupinu ovládá Jurij Kovalčuk, dlouholetý přítel Vladimira Putina (Vladimirova 2020: 49–50). Tyto weby kromě uživatelů z Ruska rovněž navštíví měsíčně přes dva miliony čtenářů

z Kazachstánu, necelé dva miliony uživatelů z Běloruska a necelý milion uživatelů z Ukrajiny (Semrush 2024). Zprávy a komentáře zveřejněné na těchto stránkách tak mají velký podíl na vytváření narativů nejen v Rusku, ale i za jeho hranicemi. V práci je zastoupen i televizní kanál Match TV, jež vznikl v roce 2015 na popud Vladimira Putina, který podepsal dekret o jeho vytvoření. Tento Putinův dekret ve skutečnosti sjednotil několik kanálů, to z něj udělalo monopolního provozovatele sportovního obsahu (Vladimirova 2020: 51). Rovněž bylo v rámci bakalářské práce čerpáno z komentářů a článků z Finska, Česka, Lotyšska, USA a Kanady, stejně tak jako z oficiálních účtů klubů KHL na sociálních sítích.

Pracováno bylo i s odbornými texty, které se soustředí na propagandu v ruském prostředí. Autor práce tak využívá kolektivní monografii *The Geopolitical Economy of Sport* (Chadwick – Widdop – Godlman 2023), pracuje s články autorů Adaira (2023), Aubina (2023), v nichž se jejich autoři snaží řešit sportovní aktivity Ruska v souvislosti s Ukrajinou. Historické konsekvence využívání sportu v ruském prostředí čerpá bakalářská práce z knihy *Dějiny Ruska* od Andreje Zubova (2008) a pracuje rovněž s prací *Soviet Sports and the Efficiency of Central Planning* od Suttera a Smitha (2013). Obecné informace o propagandě pak práce bere z díla *Propaganda & Persuasion* od Jowett a O'Donnell (2018) a studii, zabývajícími se ruskou propagandou v poslední dekádě. Informace o vzniku KHL a důsledcích vytvoření této hokejové soutěže čerpá práce primárně z kolektivní monografie *Russia's Cultural Statecraft* editované Forsbergem (2021).

Úvodní kapitola práce v obecné rovině představí ruskou propagandu nejenom v období po invazi na Ukrajinu, z této teoretické roviny bude následně vycházet analytická část. Další kapitola se zaměří na začátky využívání sportu jako politického prostředku v Sovětském svazu. Tato kapitola bude sloužit jako kontextualizace ruského sportovního prostředí. Dále práce přiblíží prostor KHL, který je pro ruský hokej i ruskou politiku velmi důležitý. Sama analytická část se dělí na čtyři kapitoly. První z nich bude zkoumat narativy používané v rozhovorech s hráči, jenž po invazi Ruska na Ukrajinu přijali ruské občanství. Následující část

přibližuje narativy ruských médií spojené s odchody finského a lotyšského klubu z KHL. Třetí kapitola se zaměří na zkoumání symboliky v KHL spojené s propagací ruské invaze. Čtvrtá kapitola hledá narativy v reakci ruských médií na mezinárodní zákazy pro ruský hokej.

Bakalářská práce představuje případovou studii, specifičtěji instrumentální případovou studii (Kořan 2008: 29). Zkoumaným fenoménem je využívání hokeje jako nástroje ruské politiky. V souladu s vybraným fenoménem identifikuji specifické případy, které zahrnují konkrétní okolnosti hokejových zápasů, stejně jako prohlášení hokejových klubů a politických lídrů. Tyto vybrané případy budou v dalších částí podrobeny detailní analýze s cílem porozumět, jakým způsobem bylo použití těchto prostředků efektivní při dosahování politických cílů režimu.

V této bakalářské práci je zkoumaný fenomén, tedy použití hokeje jako nástroje ruské politiky, časově vymezen od začátku ruské invaze na Ukrajinu, která začala 24. února 2022.

3. Propaganda

Klíčovým pojmem, který bude provázet celou bakalářskou práci, je termín propaganda. Dle definice Sproula je propaganda činnost, jež masově přesvědčuje se skrytým záměrem či slabou nebo neexistující argumentací (Sproule cit. dle. Jowett – O'Donnell 2012: 3). Cílem propagandy je tedy získat náklonost veřejnosti pro své zájmy prostřednictvím instrumentace atraktivních prvků, které jsou zaobaleny tak, aby zakrývaly svůj přesvědčovací účel.

Ruská propaganda má dva výchozí cíle. V domácím prostředí se snaží legitimizovat Putinův režim, získat podporu pro jeho politiku a demonizovat jeho kritiky. Na mezinárodním poli je pak ruská propaganda součástí měkké moci Ruska, která má za cíl zasévat nejistotu a pochybnosti v NATO, oslabovat veřejnou podporu pro politiky, jež se staví vůči ruským zájmům, a udržovat loajalitu v bývalých sovětských republikách a u ruských spojenců (Gerber – Zavisca 2016: 79). Rusko se dále snaží Západ ukázat jako útočný, neuspořádaný, iracionální, nemorální, zkažený a falešný, čímž pak zároveň vyličuje Rusko jako obranné, uspořádané, racionální, morální a pravé (Baumann 2020: 302). Gilles poukazuje na fakt, že ruská propaganda kombinuje a vyvažuje více cílů v rámci souboru jejich informačních operací. Cílem této ruské propagandy je znečistit informační prostor (Gilles cit. dle Helmus et al. 2016: 9).

Tato informační válka, kterou Rusko vede, má bezprecedentní rozsah. Oborníci na ruskou propagandu tvrdí, že Rusko využívá synchronizovanou kombinaci médií, počínaje televizními stanicemi, přes zpravodajské weby, ultrapravicové blogy a armády trollů a botů na sociálních sítích, až po falešné hashtag kampaně na sociální síti Twitter (Helmus et al. 2016: 1–2). Právě internet a sociální sítě jsou pak dle ruských propagandistů ideální k šíření myšlenky, že pravda je tvárná. Vytváření alternativních mediálních narativů, které odpovídají ruským snahám, je pak jeden z primárních cílů ruské propagandistické kampaně (Helmus et al. 2016: 1–2). Po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 došlo ke zlomu ve fungování mediálního systému v Rusku. Byl přijat zákon proti diskreditaci ruské armády, dle kterého se o tzv. speciální vojenské operaci uvádějí pouze oficiální údaje

(Litvinenko 2022: 5). Studie o propagandě z prostoru nedemokratických systémů vykazují rysy, které jsou rovněž charakteristické pro ruský kontext. Jedná se o šíření strachu, zaplavování publika alternativním obsahem a vyvolávání rezignace, cynismu a pocitu bezmoci (Litvinenko 2022: 6).

Rusko se tedy v poslední dekádě adaptovalo a kooptuje digitální média k šíření alternativní reality. Využívá multikanálovou distribuci propagandistického obsahu a záměrně šíří protichůdné narativy, což vede k tzv. narativnímu chaosu a zmatení publika (Litvinenko 2022: 6). Strategie záplavy je záměrné zmatení publika, kterého se docílí zveřejňováním velkého množství informací. Ruský stát záměrně šíří protichůdné narativy o daných událostech. Výsledný narativní chaos vede konzumenty těchto informací k závěru, že je nemožné najít pravdu. Záplava protichůdných narativů svádí čtenáře k tomu, aby si vybrali tu pravdu, která jim vyhovuje nejlépe (Litvinenko 2022: 7).

Ruská propaganda se tedy snaží docílit toho, že informační prostor bude zahlcen velkým množstvím informací, které budou přinášet různé protichůdné narativy a budou se snažit přesvědčit konzumenty těchto informací, že neexistuje žádná pravda. Zároveň budou skrytě navádět dané konzumenty k názoru, že správný narativ je ten, který legitimizuje dané zájmy ruské propagandy. Dané informace a narativy mohou obsahovat desinformace, které mají za cíl pošpinit ruské nepřátele.

4. Sport v Sovětském svazu

V době před komunistickou revolucí nebyl masový a profesionální sport na území Ruska rozvinutý a nepřikládala se mu přílišná pozornost. To dokládá neúspěch amatérského ruského olympijského týmu na Olympijských hrách ve Stockholmu 1912. Ruský olympijský tým, jenž zahrnoval 178 sportovců, dokázal vybojovat pouze dvě stříbrné a dvě bronzové medaile. Úspěšnější na této olympiádě bylo Finsko, jenž sice bylo součástí Ruské říše, ale na olympiádu postavilo vlastní reprezentaci (Zubov 2015: 454). Po vzniku Sovětského svazu se ale pohled na sport změnil, spolu s nacistickým Německem byl SSSR jedním z prvních režimů, jenž vytvořil státem řízený systém sportu, který začal být využíván k propagaci režimu a dosažení státních priorit (Leichtová – Zákravský 2017: 1034). Sport v SSSR byl vždy pro režim klíčový, dokládá to usnesení ústředního výboru komunistické strany z roku 1948, kde byl zisk mistrovských titulů představen jako jeden z prioritních cílů strany (Kuzněcovová – Simakov 2008 cit. dle Gorokhova 2015: 273).

Zařazení této priority mezi politické otázky vedlo k četným úspěchům. SSSR měl nejvíce výher v medailovém pořadí na šesti zimních a sedmi letních olympijských hrách. Zde režim uplatil systém přelévání, sportovní úspěchy byly navázány na státní moc, a tak byla výhra sportu zároveň výhrou režimu (Gorokhov 2015: 273). SSSR byl v 70. a 80. letech ekonomicky nekonkurenceschopný a nemohl se rovnat západním zemím, to si uvědomovala i řada občanů. Sportovní medaile a rekordy se však ukázaly být důkazem dominantního postavení SSSR ve světě, což umožňovalo širokým masám cítit pocit hrdosti na svou vlast (Travin 2010). To dokládá fakt, že zlepšení veřejného mínění v mezinárodním prostředí i na národní úrovni není pouze úkolem vlády a diplomacie, ale i jednotlivců nebo sportovních kolektivů (Hajdari 2019: 190).

Nízká životní úroveň v SSSR hrála klíčovou roli v úspěchu sportovců. Sportovci byli zvyklí na nízkou životní úroveň, proto privilegia a výhody pramenící z plnění sportovních cílů, byly dostatečným zdrojem motivace (Sutter – Smith 2013: 2). Největší sovětskou sportovní značkou pak byla Rudá mašina, tato

přezdívka patřila hokejovému národnímu týmu. Tento tým vyhrál téměř všechna mistrovství světa a olympijské hry v letech 1954-1991. Až do roku 1977 se však nemohli profesionální hráči účastnit mistrovství světa v hokeji a teprve až v roce 1988 mohli hrát profesionálně na zimních olympijských hrách. Oficiálně měli sovětské hokejisty amatérský status, neboť údajně byli najímáni jako řadoví pracovníci podniků, organizací nebo vojáci. Ve skutečnosti však většina sportovců fungovala jako sportovec na plný úvazek (Vladimirova 2020: 16).

Vedle pozitivní motivace sportovců, která byla podmíněna nízkým životním standardem, existovala i negativní stránka vnímání sportovců ze strany politických lídrů. Koncepce pojetí sportovců a sportu samotného byla v SSSR zásadně odlišná od koncepcí západu. Politické vedení země se vnímalo jako vlastník sportovců, jelikož sportovce podporovalo finančně. SSSR byl obzvláště na zimních olympijských hrách dominantní. Sovětský sportovec, jenž vybojoval olympijské zlato, dostal od státu finanční dar v hodnotě 5000 rublů, to je v přepočtu podle oficiálního kurzu 3300 amerických dolarů, dle spekulativního reálného kurzu dostal však sportovec pouze necelých 1700 amerických dolarů (Zubov 2015: 458). Sportovci vnímali svou situaci a porovnávali své osudy se sportovci ze Západu. Sportovní funkcionáři v SSSR brali sportovce jako spotřební materiál, a tak jim byl život sportovců po jejich kariérách lhostejný.

Konflikty mezi sportovci a byrokracií sílily v 80. letech. V roce 1984 chtěl hokejový brankář Tret'jak zkusit hrát hokej v severoamerické NHL, za kanadský Montreal, to mu však stát zakázal. V roce 1989 utekl poručík sovětské armády do Kanady, tento poručík byl pozdější hvězda kanadsko-americké NHL Alexandr Mogilnyj (Zubov 2015: 459). Stejný osud zvolili i další hokejisté, všechny je sovětský režim označil za zrádce, kapitalisty a také za zločince. Po pádu SSSR v roce 1994 přijeli tito hokejisté sehrát do Ruska sérii pěti zápasů proti ruským týmům. Pro hráče, jako byl Mogilnyj, šlo o první návrat do Ruska od svého útěku, bylo na něj totiž zahájeno trestní stíhání. „Jsme rádi, že je můžeme přivítat v Rusku, minulost je zapomenuta. Přijeli do zcela nové země, zcela nové společnosti“, toto jsou slova Olega Soskovce, bývalého prvního místopředsedy

ruské vlády na slavnostní recepci v Kremlu (Knobel 1994). Ruský historik Andrej Zorin také vzpomíná, jak sport v SSSR spojoval lidi, zároveň byl tak jako všechno ostatní v SSSR nositelem propagandy: „Když jsem se sám stal otcem, snažil jsem se pochopit, proč jsem v mládí neměl s rodiči žádné problémy. Nebyl jsem jednoduchý teenager. Pak jsem pochopil, že jsme prostě měli společného nepřítele – sovětský stát. Nenáviděli jsme ho všichni společně. A to nás spojovalo. Sport byl zároveň spojen se sovětským propagandistickým systémem jako všechno ostatní v SSSR. Ale většina občanů takhle o celém sportu nepřemýšlela. Pravděpodobně to byla jedna z mála věcí, kterých se propaganda ve skutečnosti dotkla méně než jiných. Stále tam bylo místo pro upřímné emoce“ (cit. dle Vladimirova 2020: 14).

Ruský národní tým po pádu sovětského svazu stagnoval. Před založením KHL bylo poslední zlato z mistrovství světa z roku 1993. To se nelíbilo ani Vladimiru Putinovi, který zprostředkoval jednání mezi předsedou ruské hokejové federace Tretjakem a Fetisovem, jež měl myšlenku na vytvoření silné mezinárodní ligy. Dále Putin zmobilizoval loajální oligarchy, kteří byli ochotni vložit finanční zdroje, viz. Gazprom (Forsberg 2021: 208–209). A takto byl založen projekt KHL, jenž měl obnovit ruskou nadvládu v hokejovém prostředí, a zároveň upevnit hegemonické postavení v Euroasijském prostoru.

4.1. Kontinentální hokejová liga

V oficiální koncepci ruské zahraniční politiky se s konceptem měkké moci pracuje, to dokládá tato citace z dokumentu z roku 2016 „[p]odle tradičních metod diplomacie se ‚měkká moc‘ stala nedílnou součástí úsilí o dosažení cílů zahraniční politiky. Tato moc využívá především nástrojů, které nabízí občanská společnost, a také různých metod a technologií od informačních a komunikačních až po humanitární a další typy“ (cit. dle Vorotnikov – Ivanova 2019: 109). Právě KHL má být jedním z nositelů ruské měkké moci. Michael Romancov dokonce chápe KHL jako jeden „[...] z nejúspěšnějších ruských pokusů o šíření jejich ‚měkké moci‘ za hranicemi“ (cit. dle Forsberg 2021: 207). O úspěšnosti KHL jako nositele měkké moci se debata rozchází, Mošeš tvrdí že „KHL není účinným nástrojem ‚měkké moci‘ [...] a není jisté,] zda ruská hokejová diplomacie zlepšila postavení

Ruska v zemích, kde stále doutná odpor vůči komunistické vládě podporované Kremlem“ (cit. dle Forsberg 2021: 207).

I přesto, že z pohledu úspěšnosti se debata rozchází, tak panuje shoda na tom, že KHL je významným ruským nositelem měkké moci. Kontinentální hokejová liga byla založena v roce 2008 jako mezinárodní profesionální liga ledního hokeje. I přesto, že liga měla od začátku i cíle ekonomické a sportovní, vznikla dle Forsberga však primárně jako politický projekt Vladimira Putina (Forsberg 2021: 206). Putin v roce 2008 zdůvodnil vznik ligy tím, že „KHL pomůže obnovit jednotný humanitární prostor na postsovětském území [...] prospěje našim vztahům se sousedy a partnery“ (cit. dle Forsberg 2021: 209).

V historické perspektivě využíval už Sovětský svaz sport ke zvýšení politické image. Dle Backamana a Carlssona vývojem KHL ruské politické vedení tyto strategické koncepce následuje, přesto se však metody liší. V případě KHL se totiž explicitně nevyzdvihuje národ, nýbrž se klade důraz na týmy, a to i ty mimo Rusko, jako na reprezentanty ruské KHL (Backman – Carlsson 2019: 4). Využití komerčního modelu NHL, ke kterému se přidají politické aspirace, kapitál oligarchů a globalismus, je způsobem, jak narušit hegemonickou pozici NHL a zároveň získat a vybudovat politický image (Backman – Carlsson 2019: 4).

Naopak bylo jasné, že komerční motiv nevedl k založení ligy. Finanční problémy trápily ligu od samotného vzniku a postupem času se pouze zhoršovali. Počet diváku byl také na úrovni nižšího průměru. Všechna tato fakta souvisela s tím, že komerční příjmy tvoří více než 10 % obratu klubů. Ekonomické potíže se dále promítaly tak, že kluby nebyly schopny dodržovat svoje závazky a vyplácet mzdy, díky čemuž muselo několik týmů ligu opustit. Finanční problémy jsou na úrovni klubů, samotná liga je pak v zisku (Forsberg 2021: 210).

Liga byla od prvopočátku silně podporována také ruským ropným a plynárenským gigantem, kterým je Gazprom. Prvním prezidentem KHL byl jmenován Alexandr Medveděv, tehdejší generální ředitel společnosti Gazpromexport, dceřiné společnosti Gazpromu. Gazprom je státní společnost, jenž

má velmi silné napojení na ruskou vládu, a skrze Gazpromexport je činná v KHL. Kromě již zmíněného Gazpromu patří mezi akcionáře ligy i další společnosti s vazbami na stát, například PJSC MMK nebo PJC Tatneft. Díky těmto faktům lze KHL považovat za kvazivládní subjekt (Altukhov – Mason – Osokin 2020: 488–489).

KHL měla tedy od počátku ambici stát se superligou, jenž spojí nejlepší hokejové celky v oblasti Eurasie. Spojení hokejových celků z Evropy i Asie se svým způsobem povedlo, když v KHL hrály týmy ze střední Evropy až po Dálný východ, svého zástupce měla Česká republika, Slovensko, Chorvatsko, Ukrajina, Lotyšsko nebo Finsko. Právě poslední dva zmínění zástupci z Finska a Lotyšska, však ligu opustili po vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu, a tak jsou dnes mezi třiatvaceti týmy hrající KHL zastoupeny pouze celky z Běloruska, Ruska, Kazachstánu a Číny.

KHL je tedy spolu s RIHF klíčovým hráčem v prostoru ruského hokeje, navíc jsou tyto dvě instituce úzce propojené. Od roku 2015 funguje nová struktura RIHF, federaci od této doby řídí správní rada (Altukhov – Mason – Osokin 2020: 490). V čele této rady stojí Arkadij Rotenberg, jeden z nejbohatších ruských podnikatelů s úzkými vazbami na ruskou vládu. Dále v představenstvu zasedají například Rašid Nurgalijev, který je náměstkem tajemníka bezpečnostní rady Ruska, Gennadij Timčenko, jeden z nejbohatších lidí světa a jeden z nejmocnějších ruských oligarchů s vazbami na Vladimira Putina. Dmitrij Černyšenko, jenž je ruský vicepremiér, Roman Rotenberg, syn Arkadije Rotenberga, nebo bývalý prezident KHL Alexandr Medvěděv (RIHF 2024a). Propojenost ruské politiky, KHL a RIHF je tedy zřejmá.

5. Ruské hokejové prostředí po invazi na Ukrajinu

Následující část obsahuje čtyři kapitoly, jež se budou věnovat ruskému hokejovému prostředí po invazi na Ukrajinu. Kapitoly se zaměří na naturalizaci zahraničních hráčů Ruskem, odstoupení zahraničních klubů z KHL a symboliku v KHL. Poslední kapitola se zaměří na ruskou reakci na mezinárodní zákazy. Tyto kapitoly mají za cíl analyzovat, jak tyto události interpretovaly ruská média a jaké narativy se skrze tyto kategorie šíří. První tři kapitoly se zabývají prostorem KHL, případně tomu, jak do KHL prostupuje vliv ruské vlády. Poslední kapitola se zaměřuje na mezinárodní prostor a na to, jak ruské hokejové prostředí reaguje na mezinárodní zákazy uvalené na ruský hokej po invazi na Ukrajinu.

5.1. Ruské občanství pro zahraniční hráče

Jedním z nástrojů, které Rusko aktivně využívá pro šíření propagandy, je získání ruského občanství pro zahraniční hráče, ale rovněž i pro hokejové funkcionáře. Hokejisté, kteří se rozhodli požádat o ruské občanství, dostávají možnost být součástí ruského národního týmu. Tito hokejisté jsou pak využíváni jako prostředek ruské propagandy, kterou primárně média šíří skrze rozhovory či tisková vyjádření. Bakalářská práce v tomto úseku přiblíží případ bývalého českého mládežnického reprezentanta Ostapa Safina, dále se pak zaměří na Američana Brennan Menella a Kanadana Brendana Leipsica, rovněž i případ bývalého švýcarského předsedy hokejové federace Reného Fasela.

Ostap Safin je bývalý český mládežnický reprezentant, jenž nastoupil za Českou republiku na několika juniorských akcích. Ostap Safin má dvojí občanství, české a ruské. Dle jeho vyjádření přijal však ruské sportovní občanství, aby se v KHL nepočítal jako cizinec a tým splňoval limity zahraničních hráčů (Eliteprospects 2024). Pro hráče samotného to znamená, že už nebude moci reprezentovat Českou republiku, nyní je reprezentantem Ruska. Na webovém serveru o zprávě informoval sportovní manažer týmu Lada Togliatti Rafika Jakubov. Přesněji podle citace serveru iRozhlas oznámil, že se hokejista vzdal českého pasu a brzy dostane ruské občanství (iRozhlas 2023a). Toto tvrzení sám hokejista upravil v rozhovoru pro server iDnes. „Vůbec nechápu, co to je za blbost.

Dvojití občanství mám od dětství a nemusel jsem nic rušit [...] Jakubovovi ze spojení ‚ruské občanství‘ vypadlo slovo ‚sportovní‘“ (cit. dle Rampa 2023). Dále v rozhovoru také zmínil, že se rozhodoval pouze ze sportovních důvodů a nad otázkou ohledně morálního hlediska odpověděl, že každý má svou pravdu a každý vidí situace jinak (Rampa 2023). Tento rozhovor, kde Safin podotknul, že sportovnímu manažerovi vypadlo slovo „sportovní“ je citovaný na několika českých serverech, ale v ruském mediální prostoru nevyšel článek, kde by byla takto upravená informace. Ostap Safin je v ruském mediálním prostoru oblíbenou postavou, tento fakt dokazuje rozhovor na ruském serveru championat.ru, který v překladu zní „rozhovor s nejrůstějším Čechem v KHL“. Citace z perexu rozhovoru: „Ostap Safin je jedním z nejoblíbenějších hokejistů mezi novináři letošního léta. Hráč ruského původu, který hrával za českou mládežnickou reprezentaci, odmítl hrát za český národní tým a přijal naše sportovní občanství. To vyvolalo řadu diskusí a polemik. Všechny zajímalo především téma dvojího občanství“ (Vlasov 2023). V tomto článku je prezentována silná Safinova náklonost k Rusku. Redaktor se ptal i na bezpečnost v USA, kde Safin také nastupoval. Čtenář tak dostal informace, jak v Kalifornii dochází ke střelbám v obchodních centrech a loupežím, případně jak město Bakersfield, kde hokejista bydlel, mělo dvě části, z nichž jedna byla kriminální a špinavá a pouze tam chodit by bylo riskování života (Vlasov 2023).

Jedním z dalších hráčů, jenž přijali ruské občanství, je i kanadský hokejista Brendan Leipsic, který odešel z NHL poté, co na sociální síť Instagram unikly jeho zprávy z chatu s přáteli, kde urážel ženy a bývalé spoluhráče (Johnston 2023). Majitel a zároveň trenér Leipsicova současného týmu SKA Petrohrad viděl celou situaci jinak, když v jednom rozhovoru říkal, že není žádným tajemstvím, jak Leipsic čelil v Severní Americe předsudkům a bezpráví. Majitel SKA Petrohrad Rotenberg ještě zmínil, že v Rusku hokejista dostává speciální podporu od hráčů, fanoušků i sponzorů (The Hockey News 2023). Ruský zpravodajský server TASS rovněž cituje slova šéfa Petrohradu Rotenberga, který říká, že dávání ruského občanství je relativně častá praxe ve fotbale, kde ruský pas přijali brazilští

fotbalisté Malcolm a Claudinho (cit. dle TASS 2023). Rozdíl mezi titulky ruských a západních médií ohledně Brendana Leipsica představuje značný rozdíl v prezentaci hokejisty. Český portál Deník používá v souvislosti s hokejistou v nadpisu označení „hulvát“ (Mikeš 2024). Kanadské portály jako Toronto Star nebo Toronto Sun v nadpisech souvisejících s Leipsicem používají adjektiva „kontroverzní“ a „misogynní“ (Ngabo 2024, Toronto Sun 2024). V západních médiích je tedy hokejista vykreslován v negativním světle. Ruský sportovní server Sport-express využívá diametrálně odlišné slovní spojení. Alexej Ševčenko ve svém článku poznamenává, že si hokejisté mezi sebou říkají daleko horší věci, ale tyto informace se nezveřejňují a zůstávají interní (Ševčenko 2020). Jeho kolega Michail Zislis ve článku zveřejněném na championat.ru upozorňuje, jak by Leipsic ani nemohl zůstat v Severní Americe, protože by mu do konce života byly připomínány jeho výroky (Zislis 2020). Pavel Klimovitsky ve svém článku na stejném serveru dokonce v nadpisu svého článku operuje s pojmem „tyranie svobody“ (Klimovitsky 2020).

Dalším z hráčů s novým ruským pasem je hokejista americké národnosti Brennan Menell. Ten v několika rozhovorech zmínil svou náklonost k Rusku. Říkal například, že americké filmy ukazují Rusko jako velmi šedivé místo, kde nic není, proto ho při angažmá v Rusku příjemně překvapilo, jak jsou tam krásná města. „Pokud se ponoříte do studia druhé světové války, dozvíte se, kolik lidí v ní zemřelo, kolik z nich byli Rusové a jaký přínos v ní měli. Pochopíte, že Amerika ve válce pomohla, ale nebyla příčinou vítězství“ (cit. dle Daněk 2023). Na ruském serveru matchtv.ru vyšel krátký rozhovor, ve kterém Mennell odpovídal na redaktorův dotaz, zda se nebojí nenávisti v USA, „Hejtři v USA mě nezajímají, jsem v Rusku a dělám, co chci“ (Lysenkov – Rogulev 2023). V jednom z dalších rozhovorů, přišla na hokejistu otázka ohledně cestování v Moskvě, Mennell si v tomto rozhovoru pochvaluje moskevské metro a přidává informace, že je čistější než v Montrealu nebo New Yorku (Usova 2023). Cameron Lee je další hráč narozený v Kanadě, který chce získat ruský pas a je tedy v procesu naturalizace. Jeho hokejový agent Andrei Matveev v jednom z rozhovorů přiblížil, že Lee je

svým životem spíše Rus než Severoameričan (Nekrasov 2023). Avšak sám Lee podával vyjádření velmi strohá, většinou pouze zmínil, že má v týmu dobré zázemí, a proto se chce stát ruským občanem (Nekrasov 2023).

Ruské občanství získal po ruské invazi i René Fasel, původně švýcarský občan, jenž stál v čele Mezinárodní hokejové federace od roku 1994 až do roku 2021. René Fasel byl mimo jiné prověřován etickou komisí za svá vyjádření, ohledně vyloučení Ruska a Běloruska ze soutěží IIHF. „I během studené války hrál Sovětský svaz se Spojenými státy, s Kanadou. I v tak vypjaté situaci, jako je dnes, musí sport nést poselství míru a spojování lidí. Bylo mnoho příležitostí vyloučit někoho z IIHF, protože ve světě bylo mnoho válek, a teď to děláme. Je velmi smutné slyšet, co lidé chtějí dělat,“ řekl Fasel v době, kdy ruská média informovala o jeho budoucím postu v KHL (iRozhlas 2023b). Ruský zpravodajský server Interfax přidal informace, že se Fasel stal majoritním vlastníkem společnosti Alma Holding LLC, což je velký ruský producent jablek (Interfax 2023).

Na výše zmíněný trend, kdy Rusko naturalizovalo hráče třetích zemí, je v ruských médiích, potažmo i samotnými sportovci navázáno několik narativů. Pavel Panyšev ze serveru championat.ru napsal článek obhajující tezi, jak izolace Ruska ze strany západu nevyšla, což dokazuje faktem, že v lize nastupuje hojný počet hráčů z nepřátelských zemí. „Stojí za to přiznat, že všechny intriky ze strany západní veřejnosti a IIHF s cílem izolovat naši ligu selhaly. Navíc téměř všichni hostující legionáři reprezentují země nepřátelské Rusku“ (Panyšev 2023). Jeho kolega ze serveru championat.ru Sergej Emljanov v článku s názvem „Kdo a proč se z cizinců stává Rusem v KHL?“ šíří narativ, který zmiňoval i Ostap Safin. Jedná se o narativ sportovního hlediska, tedy že po nedávném rozhodnutí ruského ministerstva sportu o zpřísnění limitu na zahraniční hráče musí týmy v politice výběru hokejistů daleko více přemýšlet, o tom, koho v týmu chtějí. Popřípadě tedy týmy musí obejít pravidla a zahraniční hráče naturalizovat (Emljanov 2023). Jak bylo vidět na příkladu Ostapa Safina, jeho slova dle něj omylem pozměnila média. Je tak otázkou, zda výše uvedené citace hokejisté takto řekli v přesném znění, či

zda se jedná to úmyslně pozměněná verze jejich slov. Ovšem můžeme v rozhovorech s hráči, potažmo René Faselem najít společné činitele. V rozhovorech s Leipsicem, Menellem i Safinem došlo na téma spojené se západním světem. Leipsic zažíval bezpráví, Menell byl ovlivněn americkou propagandou a viděl tak Rusko jako ponuré místo, ale až v Rusku zjistil, že to tak není. Safin zmínil v rozhovoru možné nebezpečí v amerických městech ve kterých žil. Vyjádření Ostapa Safina a René Fasela, však primárně cílí na sportovní stránku věci. Oba rozhovory spojuje snaha oddělit sport od politiky. V případě Ostapa Safina to byla výpověď, že on chce hrát hokej a na hledisko morální nahlíží optikou, že pravdu každý vidí jinak. Do tohoto narativu zapadají i Faselova slova o studené válce a o tom, jak je sport především nositelem míru. Poslední zmínění hokejista Cameron Lee je teprve v procesu naturalizace, i když v narativech ruským novinářů už je zmiňován ve společnosti již naturalizovaných hokejistů.

5.2. Zahraniční kluby opustily KHL

V souvislosti s Ruskou invazí na Ukrajinu odešly z KHL dva zahraniční kluby, byl to finský Jokerit Helsinky a lotyšská Dinamo Riga. Jak Jokerit, tak i Dinamo opustily KHL ze zřejmých politických důvodů, také o tom touto cestou informovaly domácí média. 22. února 2022 napsala na svůj twitterový účet lotyšská ministryně pro vzdělání a výzkum Anita Muižniece tweet, který vyzýval především Dinamo Riga, aby ukončil vztahy s ruskou soutěží „Doufám, že se konečně přestaneme bavit o sportu [... A]no a speciálně bych chtěla vyzvat říšské Dinamo, aby příběh jejich participace v ruské soutěži byl definitivně uzavřen“ (Muižniece 2022). Možná i tento popud dovedl tým z Rigy k tomuto vyjádření z 27. února 2022, kde oznámil na svém twitterovém účtu vystoupení ze soutěže „V odpovědi na ruskou agresi na Ukrajině se výkonný výbor Dinamo Riga rozhodl opustit struktury KHL“ (Dinamo Riga 2022). Západní servery jako Sport.cz nebo The Hockey News informovaly o odchodu lotyšského týmu citací šéfa Dinama Jurise Savickise: „V době vojenské a humanitární krize nevidíme možnost spolupráce s Kontinentální hokejovou ligou“ (cit. dle Machálek 2022, Kennedy 2022).

Ve finském prostředí přišel první se zprávou o vystoupení Jokeritu z KHL Kasper Kunnas ze zpravodajského serveru MTV Uutiset, článek publikovaný 21. března 2022 informuje o tom, že nebude finský celek pokračovat v KHL, přičemž v pozadí tohoto důležitého rozhodnutí jsou vojenské akce Ruska na území Ukrajiny (Kunnas 2022). Pavel Panyšev ze serveru championat.ru napsal v únoru 2022 článek o vystoupení Dinamo Riga z KHL, článek nesl nadpis „KHL opustil další zahraniční klub. Už dávno byl ale čas se s Dinamem Riga rozloučit“ (Panyšev 2022). V tomto článku ruský redaktor zmiňuje, že Dinamo bylo zajímavý klub, který hrál v KHL od roku 2008. Výkony týmu však nebyly nikdy silné, a tak je vlastně dobře, že takto slabý tým ze soutěže odešel. Ještě silněji jde cítit radost z odchodu Rigy později v článku, kde ten samý novinář píše, že Dinamo mohlo fungovat jenom díky ruským penězům a bylo tak už pro ligu pouze přítěží. I kvůli nízké úrovni hokejistů, a tak odchod lotyšského týmu jedině prospěje kvalitě soutěže (Panyšev 2022). Bývalý hokejista Alexandr Těreščenko v článku však konstatoval, že je velmi smutné a ubohé, že klub musí opustit soutěž z politických důvodů (cit. dle Panyšev 2022). Ve stejném duchu informoval o odchodu lotyšského týmu z KHL i další sportovní server sport-express.ru, který stejně jako Panyšev zmínil, že ač je Dinamo Riga součástí ligy už od roku 2008, jednalo se po celou dobu o outsidera ligy (Sport-express.ru 2022).

Odchod finského Jokeritu Helsinky byl v ruském mediálním prostoru více řešené téma, hlavně z důvodu, že pro finský klub ještě neskončila sezóna, Jokerit měl totiž zasáhnout do play-off KHL. Ani ruští redaktoři nenašli nutně shodu. Oproti lotyšskému celku se Jokeritu relativně dařilo, a tak sportovní výkony nemohly být hlavní téma. Finský celek hrál v KHL od sezóny 2014/15, ovšem v každé sezóně, která se dohrála do konce, tým figuroval v play-off. Lotyšská Riga ani přes to, že hrála v KHL už od sezóny 2008/09, nedosáhla na takový počet play-off účastí jako finský Jokerit Helsinky. Řešilo se však to, kdo je původcem problémů, jestli je problémem sám finský klub, nebo je i Jokerit obětí protiruských nálad ve Finsku. Článek Sergeje Emeljanova ze serveru championat.ru vidí odchod celku jako úlevu pro KHL, nadpis jeho článku zní „Klub, který v posledních letech

jen otravoval, opustil ligu“ (Emeljanov 2022). Jeho kolega ze serveru Storozhev píše o Jokeritu jako o „klubu bezdomovců s dluhy“ (Storozhev 2022). Redaktoři z jiných serverů píší články v jiném stylu, Maxim Zamjatin ze serveru sport24 napsal článek s názvem „Hlavní podmínkou jsou žádní Rusové. Finskému klubu, který utekl z KHL, nebylo téměř umožněno hrát druhou ligu“ (Zamjatin 2022). Jeho kolegové z dalších sportovních serverů píší články v podobném duchu. Michail Skryl napsal „Nůž v zádech. Finské úřady se nadále mstí Jokeritu za jeho spojení s Ruskem“ (Skryl 2022). Dmitrij Temnikov podobně uvedl, že „[...] Jokerit, který utekl z KHL, se učí žít bez Ruska, ale klubu hrozí sankce za spojení s Ruskem“ (Temnikov 2022). Alexej Ševčenko dokonce píše, že Jokerit na rozdíl od ostatních zahraničních klubů nikdy nedělal ostudu a že finský klub je zkrátka prokletý, protože hokejová část klubu se stažením nemohla nic udělat. Ševčenko v této části naráží na to, že klub čelil tlaku ze strany jak politiků, tak hlavně fanoušků klubu, aby opustil ruskou soutěž. Na konci textu doufá v návrat Jokeritu, protože se jednalo o kvalitní tým (Ševčenko 2022). Článek od Emeljanova je o tom, jaké problémy dělal finský celek v KHL. Popisuje každoroční protiruské nálady v klubu, a hlavně pochybné testování hráčů a celkové chování finského týmu v době pandemie Covid-19. Autor však na závěr rovněž připouští, že za všechno nutně nenese zodpovědnost klub, ale finská vláda (Emeljanov 2022). Storozhev kategoricky rozepisuje problémy, které po odchodu z KHL postihly Jokerit. Prvním problémem je, že klub nemá kde hrát, protože arénu, ve které nastupoval k domácím zápasům během působení v KHL, vlastní osoby, jež jsou na sankčním seznamu Evropské unie. Druhým problémem klubu mají být odpůrci z finské politiky, jenž vystupují proti němu právě kvůli jeho působení v KHL, a třetím problémem je finanční situace (Storozhev 2022). Další text hovoří o tom, jak finský hokej přemohla touha po pomstě a je schopný kvůli tomu pohřbít i nejslavnější tým, který by ekonomicky a divácky zvládl pomoci finskému hokeji (Skryl 2022).

Všechny články pak spojuje to, že řeší napojení klubu na Rusko, případně problémy s hledáním arény či finanční situací klubu. Články najdou shodu primárně ve faktu, že klub po opuštění KHL musí řešit několik problémů. Hlavním

je ten, že Jokerit není vítám ve Finsku kvůli jeho působení v KHL. Západní články řeší konsekvence, které díky opuštění Jokeritu čekají KHL. Mountjoy ve svém článku, krom ztráty sportovní kvality, upozorňuje, že ruská KHL také ztratí finský trh, který byl velmi úspěšný v posledních letech (Mountjoy 2022). Finský server Yle news i český redaktor serveru iDnes Jakub Hromada se shodují na tom, že návrat mezi finskou elitu nebude hned a bude trvat několik pár let. Každopádně se shodují i na tom, že to je pro Jokerit lepší výsledek, než když by pokračoval v KHL (Yle 2023, Hromada 2023). Pozdější články, jež se datují do období podzimu 2023, se nesou ve výrazně pozitivnějším duchu. Klub hraje druhou nejvyšší finskou ligu, nastupuje také oproti dobám svého působení v KHL v hale s menší kapacitou. Jokeritu se však daří herně, fanoušci nejen že podporují tým na domácím stadionu, ale ve velkém navštěvují i na venkovní zápasy svého týmu. Velký počet fanoušků Jokeritu i šance vidět svůj tým hrát proti takovému celku podstatně zvýšil atraktivitu i finanční příjmy celé soutěže, tj. druhé nejvyšší finské hokejové ligy (Bárta 2023, Rojík 2023a).

Stejně jako v předchozí kapitole se i v této objevuje snaha o oddělení sportu a politiky. Ruská média konstatují, že finský celek musí opustit KHL z politických důvodů. U Jokeritu se hojně šíří narativ, který se snaží ukázat, jak je Jokeritu ve Finsku ubližováno kvůli jeho působení v KHL. V případě týmu Dinamo Riga je na odchod klubu nahlíženo jako na něco, co lize maximálně prospěje ze sportovní stránky. Narativy se pak shodují na tom, že opuštění KHL oběma klubům uškodí. Obecně pak jsou odchody obou celků brány jako akt, který měl Rusko poškodit, ale odchod týmů uškodil pouze týmům, co odešly, a KHL to pouze kvalitativně prospěje.

5.3. Symbolika podporující agresi

S příchodem ruské invaze přišla i vojenská propaganda Ruska. Mezi tři hlavní symboly, které Rusko aktivně v propagandě využívá patří stuha svatého Jiří, ta představuje autoritářsko-imperialistickou identitu Ruska a je navázaná na historické užívání tohoto symbolu už v dějinách Carské říše. Spolu s ní přišly symboly písmen Z a V, které se zrodily v ultranacionalistických telegramových

komunitách (Marandici 2023: 585). Písmeno V bylo ve 20. století užíváno nacistickým Německem, když všechny veřejné budovy musely mít vystaven tento symbol vítězství. „V for Victory“ bylo heslem i vysílání BBC, V se tak stalo symbolem propagandy jak v nacistickém Německu, tak mezi spojenci (Hlavatý 2020). Ruská symbolika písmen Z a V (viz obrázky 1 a 2 v příloze práce) jsou pouze vojenské symboly a nemají dle poslanců ruské dumy žádné speciální opodstatnění. Ruské ministerstvo obrany však na sociálních sítích přidává obrázky a memy s písmeny Z a V, jenž jsou překryty hesly „Za vítězství“, nebo „DenaZifikace“ u písmena Z a u písmena V se objevují hesla jako „V pravdě je síla“ či „Úkol bude splněn (Sobotka 2022). Písmeno Z ani písmeno V se však tímto způsobem v cyrilici nezapisuje, písmeno V je v cyrilici psáno jako В, písmeno Z je pak psáno jako З.

Stejně jako tedy v nacistickém Německu, i v dnešním Rusku existovala situace, kdy tyto symboly podporující válku musely být propagovány. Toto je citace z e-mailu, jež přišel v době konání play-off KHL hokejovým klubům: „Žádáme vás proto o podporu této akce [vojenská invaze Rusů na Ukrajinu] a spolupráci s fanoušky v otázce podpory naší armády [...] Upozorňujeme, že tato akce je povinná a podléhá hlášení. Den po zápase by měla být odeslána veškerá dokumentace na adresu generálního sekretáře do 10:00 hodin moskevského času. Hlášení musí obsahovat vedle krátkého textu fotodokumentaci minimálně o čtyřech snímcích a video z proběhnuvší akce“ (cit. dle Vavrda 2022). Jednalo se tedy oficiálně o žádost, aby týmy propagovaly ruskou invazi na Ukrajinu. CSKA Moskva si na předzápasovou rozsvičku vzala speciální dresy, které byly věnovány na počest bojovníků vojenské organizace España (viz obrázek 3). Tento útvar je dle vyjádření klubu speciální a unikátní útvar, ve kterém bojují sportovní nadšenci a jsou tak příkladem a vzorem pro všechny obyvatele (HC CSKA Moskva 2023). Ukrajinská média stejně jako západní média popisují tento útvar jako soukromou armádu, která aktivně rekrutuje primárně fotbalové fanoušky z řad chuligánů a ultras (Roshchina 2024, Sanders 2023). Sám Vladimir Putin se dříve vymezoval proti chuligánům z řad fanoušků Zenitu Petrohrad a moskevských klubů CSKA,

Dynamo a Spartak a vystoupil proti těmto „fanouškům“ například před mistrovstvím světa ve fotbale v roce 2018, které hostilo právě Rusko (iDnes 2023). Znáмым členem této vojenské skupiny je například MMA zápasník Michail Turkanov, jehož tělo pokrývají tetování různých variací hákového kříže. Uniformy jednotky Española na sobě nesou rovněž variace obdoby loga totenkopf, tedy loga, jenž se používalo například v jednotkách SS (Rojík 2023b, iDnes 2023). Gesto pro podporu udělal tým CSKA Moskva i v rámci ceny vstupenek pro své fanoušky, když kromě likvidátorů z Černobylu a veteránům z druhé světové války dostali slevu na vstupenky i aktivní vojenský personál a všichni účastníci „speciální vojenské operace“ na Ukrajině (Sports.ru 2023).

Tým SKA Petrohrad na počest vojáků operujících na Ukrajině nastoupil se speciálními armádními dresy (viz obrázek 4). Kromě nich také ve stejný den natočil video, kde hráči přeřikávají vzkaz, ve kterém děkují hrdinným obráncům vlasti. Tým tak učinil 23. února 2023, kdy končila základní část KHL a tým tak v speciálních armádních dresech přebral i pohár pro vítěze základní části (HC SKA Petrohrad 2023, Zoubek 2023).

Válečná propaganda byla v KHL k vidění i na kostkách nad ledem. Například na zápase Barsu Kazaň proti Avantgardu Omsk, za který nastupoval český reprezentační gólman Hrubec. V tomto zápase byl na kostce přehráván symbol Z, který doplňovali hesla „za vítězství“ a „za mír“ (Macák 2022) a různé transparenty podporující Putina či „speciální vojenskou operaci“ byly vidět i na dalších stadionech týmů z KHL. V zápase CSKA Moskva proti Jaroslavlí byly na tribunách transparenty s hesly „Za Rusko! Nacismus neprojde“. V zápasech CSKA Moskva se ukázaly pak ještě v přípravném zápase proti Spartaku Moskva další transparenty, tentokrát na střídačce (Macák 2022).

Ruská média šíří myšlenku, že by se měl oddělovat sport a politika, avšak jak bylo vidět v této kapitole, v ruském hokejovém prostoru tato snaha není. Hokejisté HC CSKA Moskva oblékli dresy na počest vojenské skupiny bojující na Ukrajině, SKA Petrohrad nastoupil ve vojenských dresech. Snaha dělit sport a politiku tedy rozhodně v KHL není, dokonce je zde ze strany vlády nařízená

podpora ruské invaze na Ukrajinu. Na zápasech jsou k vidění hesla a symboly propagující invazi, na kostkách nad ledem i na transparentech po stadionu.

5.4. Reakce Ruska na mezinárodní zákazy

12. února 2022 vyšlo první prohlášení IIHF o zákazu ruských a běloruských národních týmů a jejich participaci na hokejových turnajích pořádaných ze strany IIHF: „Rada IIHF dnes na jednom ze svých pravidelných zasedání přezkoumala současná bezpečnostní rizika spojená s opětovným začleněním ruských a běloruských národních a klubových týmů do soutěží IIHF. Na základě důkladné analýzy dospěla Rada IIHF k závěru, že opětovné začlenění ruských a běloruských týmů do soutěží IIHF zatím není bezpečné. Proto se Rusko a Bělorusko nebudou účastnit mistrovství IIHF v sezóně 2024/2025. Toto rozhodnutí se bude týkat i běloruského týmu, pokud jde o závěrečné kolo olympijské kvalifikace, které se bude hrát v srpnu 2024“ (IIHF 2022a). V této zprávě zároveň stojí, že nejzazším termínem pro rozhodnutí, zdali už je bezpečné, aby se Rusko a Bělorusko znovu zařadilo do mistrovské sezóny 2025/26, bude stanoveno v květnu roku 2025 na zasedání rady IIHF (IIHF 2022a). Podrobnější popis zákazů vydala IIHF na mimořádném zasedání 28. února 2022. Na tomto mimořádném zasedání rada IIHF dospěla k několika rozhodnutím. Nejdůležitějším bylo opatření o pozastavení účasti všech běloruských a ruských národních týmů a klubů ve všech věkových kategoriích a ve všech soutěžích nebo akcích IIHF až do odvolání a rovněž odejmutí pořadatelství Mistrovství světa juniorů IIHF v roce 2023, které se mělo konat v Rusku (IIHF 2022b). Prezident IIHF Luc Tardif rovněž na tomto mimořádném zasedání zdůraznil, že IIHF není politický subjekt a nemůže tak ovlivnit rozhodnutí, která jsou přijímaná v souvislosti s válkou na Ukrajině. Je však povinností federace dělat vše, co je v jejich silách pro to, aby udržela bezpečné prostředí pro všechny týmy a účastníky akcí IIHF (IIHF 2022b).

Aktualizované informace IIHF přidávala na pravidelných zasedáních, dne 5. května roku 2023 vydala toto prohlášení: „Na základě podrobného posouzení rizik renomovanou společností, která se specializuje na posuzování rizik v důsledku různých globálních problémů, Rada IIHF rozhodla, že zatím není

bezpečné znovu začlenit ruské a běloruské týmy do soutěží IIHF a že to nebude bezpečné ani pro nadcházející sezónu mistrovství IIHF 2023/2024. Proto bude IIHF pokračovat v sezóně 2023/2024 mistrovství IIHF bez ruských a běloruských týmů“ (IIHF 2023). Na tato prohlášení reagovala i ruská hokejová federace, v prohlášení z 13. února 2024 dala najevo, že nesouhlasí s prodloužením zákazu účasti ruských a běloruských národních týmů na turnajích IIHF v sezóně 2024/25. Zároveň ruský svaz považoval zasedání IIHF, které se konalo bez účasti ruských a běloruských zástupců za diskriminační. Celý zákaz vnímá ruská strana za zbytečný, nesouhlasí s argumenty zákazu a vadí jí, že země, které vedou ozbrojené konflikty, se nadále účastní soutěží. Na závěr přidává domněnku, že za zákazem stojí lobby hokejových federací, které se obávají konkurence ze strany Ruska (RIHF 2024b). Zvláštní zástupce ruské hokejové federace v radě IIHF je Pavel Bure, který si stěžoval, že diskuze není seriózní a rozhodně by neměla probíhat tak lstivě, jak údajně probíhá: „Vypadalo to komicky: na samém začátku schůzky, která se konala online, jsem byl požádán, abych se odpojil. Bylo nám umožněno připojit se, když bylo přijato rozhodnutí o prodloužení pozastavení činnosti ruského a běloruského národního týmu,“ řekl Bure pro zpravodajskou agenturu TASS (cit. dle Vitčenko 2024).

Na serveru RBC byly zveřejněny výpovědi předních představitelů hokeje v Rusku, kteří se rovněž shodli na tom, že politikaření do sportu nepatří a že Rusové zažívají velké bezpráví. Alexej Dementěv řekl že „[p]rodloužení pozastavení se očekávalo. Nedělal jsem si iluze. Ještě nedosáhli okamžiku, kdy si uvědomili, že bez ruského týmu není mistrovství světa kompletní“ (cit. dle Tsakanyan 2024). Ještě více expresivně vyjádřil svoje nepochopení kroků IIHF Alexander Koževnikov: „Politika je děsivá věc. Šmejdi říkají jedno a dělají druhé [...] Kanadčané jsou loajálnější a chápavější, je tam mnoho respektovaných lidí. V Evropě to obecně už spěje k šílenství, ne všechno je s jejich hlavami v pořádku [...] Je tam spousta šmejdů, Čechů, Finů a Švédů“ (cit. dle Tsakanyan 2024). S jeho pohledem souhlasí i Alexander Zaitsev: „Na druhou stranu tato nenávist ke všemu ruskému hraje roli. Měli to vždycky, hlavně Finové a Švédové“ (cit. dle

Tsakanyan 2024). Vjajčeslav Fetisov rovnou v rozhovoru říká, že IIHF a její prezident Tardif je ruský nepřítel a Rusko se samo rozhodne, kdy se chce vrátit: „Prezident mezinárodní federace Tardif je náš nepřítel [...] Nebude brát ohled na naše zájmy, zesměšňuje nás a porušuje všechna práva ve svých vlastních základních dokumentech. Diskuzi na toto téma bych rád ukončil. Počkáme, až nás znovu pozvou, a sami se rozhodneme, za jakých podmínek se vrátíme [...] Půjdeme jen proto, abychom byli odškodněni za finanční a morální újmu“ (cit. dle Tsakanyan 2024). Z reakcí těchto bývalých hokejistů a lidí, jenž se dlouho pohybují v ruském hokejovém prostředí, je zřejmé, že Rusko pohrdá zákazy startu jejich reprezentace na akcích IIHF, které zahrnují juniorská mistrovství světa, mistrovství světa i olympijské hry. Vidí velkou křivdu a diskriminaci vůči Rusku primárně od politiků a hokejových funkcionářů z Evropy, na které reagují až vulgárně.

Reakce přišla nejen od ruských médií a funkcionářů, ale i od aktivních ruských hráčů. Jak jde poznat i ze slov Nikity Kucherova, hokejisty působícího v NHL, tak Rusko neuznává olympijské hry bez jejich účasti jako souboj těch nejlepších. „Chci jet, myslím, že každý chce jet a pro zemi to určitě hodně znamená [...] doufám a držím palce, že budeme na olympiádě, že tým Ruska bude na olympiádě. A bude to opravdový souboj nejlepšího s nejlepším, protože když tam není Rus, tak to není ono“ (cit. dle CBC 2024). Roman Feigin ze serveru LIFE.ru ve svém článku dodává, že hokejisté z USA a Kanady nemají takové problémy jako hráči z Evropy, to doplnil citací obránce Soči Joea Morrowa: „Naši lidé se na současnou situaci dívají stejně jako já. KHL je druhá nejsilnější liga na světě, a pokud chcete hrát na vysoké úrovni, musíte sem [...] M]noho Kanadčanů chce jen hrát hokej a na ničem jiném nezáleží“ (cit. dle Feigin 2022). Hokejista Jevgenij Malkin v rozhovoru pro the Athletic řekl, že „[...] je to těžké, protože příští olympijské hry se konají v Itálii, to je Evropa. Tady [v Severní Americe] to nejspíš žádný problém není. Právě teď je to nebezpečná situace a my to víme, myslím že je to spíš kvůli ochraně hráčů [...] Je to sport, ne politika. Jsme tu proto, abychom hráli. Někdy je těžké pochopit pravidla, protože my nic neděláme, hrajeme jen pro

fanoušky, vítě“ (cit. dle Smith – Russo – Rossi 2024). Ve stejném rozhovoru jsou citovaná i slova výkonného ředitele hráčské organizace NHLPA Martyho Walsche, který říká, že „[s]ituaci, v níž se nacházíme ve světě v souvislosti s Ukrajinou, nezpůsobili ruští hráči. Samozřejmě jsou oni velkou částí těch, které zastupují. Budeme se [jejich hraním na mezinárodní scéně] zabývat, doufám že pozitivním způsobem“ (cit. dle Smith – Russo – Rossi 2024).

Narativ, že je to zbytečné politikaření a sportovci za nic nemůžou, je tedy slyšet i od hráčů, respektive od funkcionáře, jenž se stará o práva hráčů v NHL. Rovněž Malkin přišel s tezí, že se snaží IIHF chránit ruské hokejisty, kteří by mohli být na území Evropy v nebezpečí, a dodává, že na území Severní Ameriky tento problém nemají. Ruské média rovněž informovala o zprávě, že tři švédské kluby, jmenovitě Djurgården, Brunhes a Frölunda udělily po startu „speciální vojenské operace“ doživotní zákaz činnosti těm, kteří působili v KHL (Laevskij 2023). Na tuto zprávu reagovaly i stránky týmu Metallurg Magnitogorsk, když vydal článek s nadpisem „Švédové chtějí zavést doživotní zákaz hraní v KHL. Je to prostě hysterické“ (Metallurg 2023). Webové stránky klubu píše, že bláznivé nápady ve Skandinávii nikdy nedojdou, tuto tezi podkládají tím, že například vedoucímu finského národního týmu Laurimu Kerminenovi pozastavili výkon, protože hrál v Rusku, a podobnou situaci zažil i basketbalista Jonas Jerebek, který kvůli svému působení v CSKA Moskva zažívá diskriminaci (Mettalurg 2023). Už od ruských funkcionářů zaznělo, že Kanadčané, respektive Američané mají více pochopení, zatímco lidé v Evropě, jmenovitě pak hlavně Češi, Fini a Švédové už ztratili v ruských očích všechnu relevanci, primárně Fini a Švédové pak měli údajně s Rusy vždycky problém. Všechny tyto narativy se spojují i s předchozími částmi o nemíchání sportu a politiky. USA je jeden z největších dodavatelů vojenské, finanční a humanitární pomoci na Ukrajinu. V souvislosti s ruskými sportovci jsou pak Američané ti, kteří jsou více racionální než lidé z Evropy.

6. Závěr

V úvodu byly definovány dva hlavní cíle bakalářské práce. Prvním, primárním cílem bylo identifikovat narativy, které ruská propaganda šíří prostřednictvím hokeje, a posoudit, zda toto šíření narativů koresponduje s ruskou propagandistickou doktrínou. Druhým cílem bylo zjistit, zdali se ruská propaganda snaží prostřednictvím těchto narativů mobilizovat obyvatelstvo a vyvolat nacionalistické nálady. Je zřejmé, že ruská propaganda usiluje o vnitřní mobilizaci společnosti. Způsob, jakým jsou narativy prezentovány ruskému obyvatelstvu, má za cíl vzbudit pocity národní hrdosti a patriotismu. Tento úmysl je patrný zejména v kapitole o naturalizaci zahraničních hráčů. Přestože je Rusko mezinárodně izolováno a odsuzováno, tito hokejisté přicházejí posílit ruskou ligu a potenciálně i ruskou reprezentaci, což napomáhá budování pocitu národní sounáležitosti a hrdosti. Ruská propaganda rovněž využívá další narativy o nepřátelství ze strany Západu k vyvolání pocitu izolovanosti a nutnosti národního semknutí k udržení státu.

Jak bylo v kapitole o propagandě uvedeno, Rusko se snaží zaplavit informační prostor velkým množstvím různých narativů, přičemž Západ je často označován jako nemorální, zkažený a neracionální, zatímco Rusko je prezentováno jako správné, morální a čisté. V této rovině funguje i ruská propaganda prostřednictvím hokejového prostředí.

Nejčastěji se tak objevují následující narativy.

Narativ sportovní integrity. Rusko je vykresleno jako sportovní velmoc, což je doloženo tím, že i přes mezinárodní izolaci a politické sankce ze strany západních zemí je schopno přilákat a naturalizovat hráče do KHL.

Narativ o Rusku jako bezpečném místě. Západní stereotypy popisují Rusko jako prázdné, šedé místo plné špíny. Avšak podle výpovědí hráčů, jako jsou Mennel, Leipsic a Safin, Rusko poskytuje bezpečný azyl sportovcům, se kterými bylo špatně zacházeno v jejich zemích. Z výpovědí hráčů si média vybrala informace, že Rusko má čistší metro než Kanada a USA a v amerických městech jsou části,

kde kvůli vysoké kriminalitě hrozí nebezpečí, rovněž je častá střelba v obchodních centrech.

Narativ o nemíchání sportu a politiky. Tento narativ zdůrazňuje, že hráči v Rusku jsou motivováni čistě sportovními ambicemi a že sport je apolitický. Fasel podporuje tento pohled tím, že i v období studené války hrálo SSSR proti USA, a že sport musí být nositelem míru. Safin hovoří o tom, že každý má svou pravdu o politické situaci.

Narativ o mezinárodním spiknutí. Tento narativ klade důraz na prezentaci Ruska jako oběti neopodstatněných útoků a sankcí ze strany Západu. Rovněž se snaží o posílení národní soudržnosti a zdůrazňuje nutnost semknutí se proti útokům Západu.

Z výše uvedených závěrů vyplývá, že ruská propagandistická doktrína je aplikována i na hokej a jeho využití k šíření jejích narativů. Na základě zjištění lze konstatovat, že Rusko využívá hokej k šíření svých ideologických názorů a propagandistických narativů. Zvláště pozoruhodný je narativ o nemíchání sportu a politiky. Na jedné straně se v médiích ukazuje narativ, který ukazuje Severní Ameriku jako nebezpečné a špinavé místo, zároveň jsou pak šířeny narativy, ukazující severní Ameriku, jako prostor více relevantní a normální v porovnání se státy Evropy. Tento postoj koresponduje s teoretickým základem, že ruská propaganda zaplavuje informační prostor množstvím různorodých, často protichůdných narativů, což ve veřejnosti vyvolává pocit, že univerzální pravda neexistuje. Kapitola o symbolice v KHL pak vyvrací ruské tvrzení o apolitičnosti hokeje. Přestože Rusko prohlašuje, že politika by neměla ovlivňovat sport, současně nařizuje týmům v KHL propagovat ruskou invazi na Ukrajinu prostřednictvím sdílení symbolů podporujících ruskou armádu. SKA Petrohrad tak např. nastoupil ve vojenských dresech, a CSKA Moskva oblékla dresy na podporu vojenského útvaru España.

Seznam literatury

Adair, D. (2023). Sport sanctions against invasive Russia. In: Chadwick, S. – Widdop, P. – Goldman M. M. eds., *The geopolitical economy of sport* (New York: Routledge), s. 20–28.

Altukhov, S. – Mason, D. – Osokin N. (2020). Organizational hybridity and the evolution of the Kontinental Hockey League. *Sport in Society* 23 (3), s. 484–504.

Aubin, L. (2023). What future for Putin's sport power? In: Chadwick, S – Widdop, P. – Goldman M.M. eds., *The geopolitical economy of sport* (New York: Routledge), s. 29–35.

Backman, J. – Carlsson, B. (2019). Jokerit's move to KHL: an odd momentum in the commercialization of Nordic elite ice hockey. *Sport in Society* 23 (2), s. 1–18.

Bárta, P. (2023). Boom Jokeritu: Žolíci uprchli z KHL, drápou se zpátky mezi elitu. *iSport*. 17. 10. 2023 (<https://isport.blesk.cz/clanek/hokej-ostatni-ligy/438126/boom-jokeritu-zolici-uprchli-z-khl-drapou-se-zpatky-mezi-elitu.html>, 20.3.2024).

Baumann, M. (2020). 'Propaganda Fights' and 'Disinformation Campaigns': the discourse on information warfare in Russia-West relations. *Contemporary Politics* 26 (3), s. 288–307.

CBC (2024). IIHF Bans Russia. Belarus from ice hockey world championships through 2024-25 season. *CBC*. 12. 2. 2024 (<https://www.cbc.ca/sports/hockey/iihf-russia-belarus-bans-hockey-world-championships-1.7112975>, 23. 3. 2024).

Daněk, J. (2023). Cizinci z KHL žádají Putina o pas. Z lásky k Rusku? Spíš obcházejí pravidla. *iDnes*. 12. 7. 2023 (https://www.idnes.cz/hokej/evropske-ligy/khl-vladimir-putin-cizinci-pas-brendan-leipsic-brennan-menell.A230712_131611_evropa_vp2, 24. 3. 2024).

Dubinsky, Y. (2019). From soft power to sports diplomacy: a theoretical and conceptual discussion. *Place Branding and Public Diplomacy* 15, s. 156–164.

Dinamo Riga (2022). In response to Russia's aggression in Ukraine, AS Dinamo Rīga's board has decided to withdraw from all KHL structures. *Twitter*. 27. 2. 2022 (<https://twitter.com/hcDINAMORIGA/status/1497880425250934784>, 24. 3. 2024).

Eliteprospects (2024). Ostap Safin. *Eliteprospects*. 2024 (<https://www.eliteprospects.com/player/272770/ostap-safin>, 24. 3. 2024).

Emeljanov, S. (2022). "Jokerit", skuchat ne budem! Iz KKHL ushjol klub, kotoryjj v poslednie gody tolko razdrazhal. *Championat.ru*. 5. 4. 2022 (<https://www.championat.com/hockey/article-4656641-jokerit-pokinul-sostav-uchastnikov-khl-v-sezone-2022-2023-sygrayut-22-kluba-eto-antirekord-za-vsyu-istoriyu-ligi.html>, 20.3.2024).

Emeljanov, S. (2023). Novye russkie. Kto i zACHEM iz inostrancev stanovitsja rossijaninom v KKHL? *Championat.ru*. 27. 8. 2023 (<https://www.championat.com/hockey/article-5219939-naturalizaciya-legionerov-v-khl-prichiny-proishodyaschego-zachem-eto-delaetsya-spisok-menell-lajpsik-safin-li.html>, 24.3.2024).

Feigin, R. (2024). Tjurma im ne strashna: Kto iz khokkejjnykh legionerov oslushalsja strogikh zapretov igrat v KKHL. *LIFE*. 4. 9. 2022 (<https://life.ru/p/1520769>, 23. 3. 2024).

Forsberg, T. (2021). Russia and the Kontinental Hockey League in: Forsberg, T. – Mäkinen, S. eds., *Russia's Cultural Statecraft* (London: Routledge), s. 206–225.

Geissler, D. – Bär, D. – Pröllochs, N. – Feuerriegel, S. (2023). Russian propaganda on social media during the 2022 invasion of Ukraine. *EPJ Data Science* 12 (35), s. 1–20.

Gerber, T. P. – Zavisca, J. (2016). Does Russian Propaganda Work? *The Washington Quarterly* 39 (2), s. 79–98.

Gorokhov, V. A. (2015). "Forward Russia! Sports Mega-Events as a Venue for Building National Identity". *Nationalities Papers* 43 (2), s. 267–282.

Grix, J. — Kramareva, N. (2017). The Sochi Winter Olympics and Russia's unique soft power strategy. *Sport in Society* 20 (4), s. 461–475.

Hajdari, L. (2019). The role of sports and music in public diplomacy: the case of Kosovo. *Przeгляд europejski* 3 (3), s. 189–203.

HC CSKA Moskva (2023). Segodnja predygrovuju raskatku proveli v specialnoj forme. Ona posvjashhena doblestnym bojjcam iz voennoj organizacii «EHspanola», kotorye samootverzheno zashhishhajut nashu Rodinu na samykh gorjachikh uchastkakh fronta, ne zhaleja svoego zdorovja i riskuja svoimi zhiznjami. *Telegram*. 1. 9. 2023 (https://t.me/cska_hockey/14061, 24. 3. 2024).

HC SKA Petrohrad (2023). Segodnja match jubileev! Dmitriij JAshkin provodit 200-ju igru v KKHL, a Igor Ozhiganov – 600-ju. I tomu, i drugomu zhelaem kak mozžno bolshe uspekhov, golov i trofeev v sostave SKA! *Twitter*. 23. 2. 2023 (<https://twitter.com/hcSKA/status/1628707106307162112>, 12. 4. 2024).

Helmus, T. C. — Bodine-Baron, E. — Radin, A. — Magnuson, M. — Mendelsohn, J. — Marcellinho, W. — Bega, A. — Winkelman, Z. (2016). *Russian Social Media Influence: Understanding Russian Propaganda in Eastern Europe* (Santa Monica: RAND Corporation).

Hlavatý, P. (2020). Velké písmeno V jako symbol vítězství. Ale koho? *Plus Rozhlas*. 24. 2. 2020 (<https://plus.rozhlas.cz/velke-pismeno-v-jako-symbol-vitezstvi-ale-koho-8152871>, 23. 3. 2024).

Hromada, J. (2023). Odešel z Ruska, aby rok nehrál. Ted' musí finský Jokerit do druhé ligy. *iDnes*. 17. 1. 2023 (https://www.idnes.cz/hokej/evropske-ligy/jokerit-helsinki-khl-finsko-mestis-liiga.A230117_104551_evropa_hrj, 20. 3. 2024).

Chadwick, S – Widdop, P. – Goldman M. M. eds., *The geopolitical economy of sport* (New York: Routledge).

iDnes (2023). Písmeno Z na oslavu neonacistů. Jsou to naši hrdinové, hlásí hokejové CSKA. *iDnes*. 5. 9. 2023 (<https://www.idnes.cz/hokej/evropske->

ligy/cska-moskva-propaganda-valka-pismeno-z-espanola.A230905_094744_evropa_hrj, 23. 3. 2024).

IIHF (2022b). IIHF Council takes definitive action over Russia and Belarus. *IIHF*. 28. 2. 2022 (https://www.iihf.com/en/news/32301/iihf_council_announces_decisions_over_russia_belar, 23. 3. 2024).

IIHF (2022a). Russia and Belarus not reincorporated into 2024/25 IIHF Championship Season. *IIHF*. 12. 2. 2022 (https://www.iihf.com/en/news/58672/update_on_russia_and_belarus, 23. 3. 2024).

IIHF (2023). Update on Russia and Belarus. *IIHF*. 22. 3. 2023 (https://www.iihf.com/en/news/42650/update_on_russia_and_belarus, 23. 3. 2024).

Interfax (2023). EHks-prezident Mezhdunarodnoj federacii khokkeja budet vyrashhivat jabloki na Kubani. *Intefax*. 14. 2. 2023 (<https://www.interfax.ru/business/886161>, 24. 3. 2024).

iRozhlas (2023a). ‚Nechápu, co je to za blbost.‘ Hokejista Safin popřel, že se kvůli smlouvě v Rusku vzdal českého občanství. *iRozhlas*. 16. 8. 2023 (https://www.irozhlas.cz/sport/hokej/ostap-safin-obcanstvi-rusko-reakce-na-obcanstvi_2308161732_mim, 24. 3. 2024).

iRozhlas (2023b). Někdejší šéf světového hokeje Fasel získal ruské občanství. V zemi se stal navíc vlastníkem firmy. *iRozhlas*. 15. 2. 2023 (https://www.irozhlas.cz/sport/hokej/rene-fasel-ruske-obcanstvi-vladimir-putin-iihf-pestovani-jablek_2302151216_mim, 24. 3. 2024).

Johnston, P. (2023). Has an ex-Canuck player who was shunned by the NHL applied for Russian citizenship? Hockey oligarch says he has. *The Province*. 12. 7. 2023 (<https://theprovince.com/sports/hockey/nhl/vancouver-canucks/has-an-ex->

canuck-player-who-was-shunned-by-the-nhl-applied-for-russian-citizenship-hockey-oligarch-says-he-has, 24. 3. 2024).

Jowett, S. G. – O'Donnell, V. (2018). *Propaganda & Persuasion*. (Thousand Oaks: Sage).

Kennedy, I. (2022). Dinamo Riga Withdraws from KHL. *The Hockey News*. 27. 2. 2022 (<https://thehockeynews.com/news/dinamo-riga-withdraws-from-khl>, 20. 3. 2024).

Klimovitsky, P. (2020). Tiranija svobody. Partnera Ovechkina vygnali iz «Vashingtona» za grjaz v lichnoj perepiske. *Sport-express.ru*. 8. 5. 2020 (<https://www.sport-express.ru/hockey/nhl/reviews/vashington-vystavil-na-draft-otkazov-forvarda-brendana-leypsika-iz-za-slitoy-lichnoy-perepiski-1670873/>, 24. 3. 2024).

Knobel, B. (1994). NHL Stars Welcomed Home by Reborn Russia. *Los Angeles Times*. 16. 10. 1994 (<https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1994-11-16-sp-63320-story.html>, 8. 4. 2024).

Kořan, M. (2008). Jednopřípadová studie. In: Drulák, P. ed., *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Praha: Portál). s. 29–60.

Kunnas, K. (2022). MTV Urheilun tiedot: Jokerit lähtee KHL:stä – suunnittelee paluuta Suomeen. *MTV UUTISET*. 21. 3. 2022 (<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mtv-urheilun-tiedot-jokerit-lahtee-khl-sta/8383454#gs.u4jfar>, 7. 4. 2024).

Laevskij, V. (2023). Tri shvedskikh kluba nalozhili pozhiznennyj zapret na igru tem, kto byl v KKHL posle nachala SVO. *Championat.ru*. 11. 7. 2023 (<https://www.championat.com/hockey/news-5167973-tri-shvedskih-kluba-nalozhili-pozhiznennyj-zapret-na-igru-tem-kto-by-l-v-khl-posle-nachala-svo.html>, 23. 3. 2024).

Leichtová, M. – Zákřavský, J. (2021). Cold War on Ice Cold War on ice? Soviet ice-hockey dominance and foreign policy. *Sport in Society* 24 (6), s. 1033–1054.

Litvinenko, A. (2022). Propaganda on demand: Russia's media environment during the war in Ukraine. *Global Media Journal* 12 (2), s. 1–14.

Lysenkov, P. – Rogulev, A. (2023). «NE OSOBO ZABOTJAT KHEJJTERY V SSHA, JA V ROSSII I DELAJU TO, CHTO KHOCHU» — MENELL O SVOEM «RUSSKOM» BULLITE V MATCHE ZVEZD KKHL. *Match.tv*. 10. 12. 2023 (https://matchtv.ru/hockey/matchtvnews_NI1992523_Ne_osobo_zabotat_khejter_y_v_SShA_ja_v_Rossii_i_delaju_to_chto_khochu__Menell_o_svojem_russkom_bullite_v_Matche_zvezd_KKHL, 24. 3. 2024).

Macák, T. (2022). KHL dál jede válečnou propagandu. Symbol Z na kostce nad ledem sledoval i Hrubec. *CNN Prima News*. 11. 3. 2022 (<https://cnn.iprima.cz/khl-dal-jede-valecnou-propagandu-symbol-z-na-kostce-nad-ledem-sledoval-i-hrubec-86091>, 23. 3. 2024).

Machálek, R. (2022). Konec! Dinamo Riga oznámilo odchod z KHL. *Sport.cz*. 27. 2. 2022 (<https://www.sport.cz/clanek/hokej-kontinentalni-liga-konec-dinamo-riga-oznamilo-odchod-z-khl-3174367>, 20. 3. 2024).

Marandici, I. (2023). Z-Propaganda and Semiotic Resistance: Contesting Russia's War Symbols in Moldova and Beyond. *Comparative Southeast European Studies* 71 (4), s. 585–616.

Metallurg (2023). SHVEDY KHOTJAT VVESTI POZHIZNENNYJ ZAPRET ZA IGRU V KKHL. EHTO PROSTO ISTERIKA. *Metallurg*. 14. 6. 2023 (<https://www.metallurg.ru/press/other-news/559274/>, 23. 3. 2024).

Mikeš, P. (2024). Hokejista s cejchem hulváta. Ze zámoří ho vykopli, teď se z Kanáda stal Rus. *Deník.cz*. 9. 1. 2024 (<https://www.denik.cz/hokej/brendan-leipsic-ruske-obcanstvi-rusko-nhl-khl-jaskin-valka-putin.html>, 24. 3. 2024).

Mountjoy, M. (2022). Jokerit Helsinki Quits KHL Over Ukranian Invasion. *Last Word On Hockey*. 24. 2. 2022

(<https://lastwordonsports.com/hockey/2022/02/24/jokerit-helsinki-quits-khl/>, 20. 3. 2024).

Muižniece, A. (2022). I hope that we will finally stop talking about sports (yes, music too), which is "supposedly" unrelated to politics... Yes, I especially want to highlight Riga Dinamo and the fact that this "story" about participation in the "Russian Open Championship" should be ended completely. *Twitter*. 22. 2. 2022 (https://twitter.com/anita_muizniece/status/1496204819027181577, 24. 3. 2024).

Nekrasov, A. (2023). Kanadskijj zashhitnik KHK «Amur» Kehmeron Li planiruet poluchit rossijskoe grazhdanstvo. *Championat.ru*. 31. 7. 2023 (<https://www.championat.com/hockey/news-5189187-kanadskij-zaschitnik-hk-amur-kameron-li-planiruet-poluchit-rossijskoe-grazhdanstvo.html>, 24. 3. 2024).

Ngabo, G. (2024). Vladimir Putin grants former Maple Leafs forward Russian citizenship. *Toronto Star*. 9. 1. 2024 (https://www.thestar.com/sports/leafs/vladimir-putin-grants-former-maple-leafs-forward-russian-citizenship/article_f42f2876-af16-11ee-94a9-e36c527bd111.html, 24. 3. 2024).

Panyšev, P. (2022). KKHL pokinul eshhjo odin inostrannyj klub. No s rizhskim «Dinamo» davno bylo pora proshhatsja. *championat.ru*. 27. 2. 2022 (<https://www.championat.com/hockey/article-4624173-dinamo-riga-obyavilo-o-vyhode-iz-chisla-uchastnikov-khl-iz-za-sobytij-na-ukraine.html>, 20. 3. 2024).

Panyšev, P. (2023). Inostrancy prodolzhat ekhat v KKHL. Izolirovat ligu u zavistnikov Rossii ne vyshlo. *Championat.ru*. 30. 10. 2023 (<https://www.championat.com/hockey/article-5300226-inostrannye-hokkeisty-podpisyvayut-kontrakty-s-klubami-khl-glavnye-perehody-30-oktyabrya-2023-goda.html>, 24. 3. 2024).

Pierri, F. — Luceri, L. — Jindal, N. — Ferrara, E. (2023). Propaganda and Misinformation on Facebook and Twitter during the Russian Invasion of Ukraine. *Proceedings of the 34th ACM Conference on Hypertext and Social Media*.

Răducu, R. (2023). *Disinformation in the context of the Russian invasion of Ukraine Narratives used by Russian propaganda in the Balkans* (Timișoara: Editura Universității de Vest din Timișoara).

Rambler&Co (2024). WE. *Rambler&Co*. 2024 (<https://rambler-co.ru/we>, 29. 3. 2024).

Rampa, R. (2023). Safin exkluzivně z Ruska: Média si vymýšlí. Českého občanství jsem se nevzdal. *iDnes*. 16. 8. 2023 (https://www.idnes.cz/hokej/evropske-ligy/ostap-safin-rusko-cesko-obcanstvi-khl.A230815_183959_evropa_rmp, 24. 3. 2024).

RIHF (2024a). Management. *RIHF* 2024 (<https://en.fhr.ru/hockey-of-russia/direction/>, 1. 4. 2024).

RIHF (2024b). RIHF Statement concerning the IIHF'S decision to extend Russia's ban for the 2024/25. *RIHF*. 13. 2. 2024 (<https://en.fhr.ru/news/item/105769/>, 23. 3. 2024).

Rojík, V. (2023a). Zbavili se Rusů a zažívají boom. Na druhou hokejovou ligu na ně přijde 8000 fanoušků. *Sport.cz*. 26. 9. 2023 (<https://www.sport.cz/clanek/hokej-evropske-ligy-zbavili-se-rusu-a-zazivaji-boom-na-druhou-hokejovou-ligu-na-ne-prijde-8000-fanousku-5013579?noredirect=1>, 20. 3. 2024).

Rojík, V. (2023b). V KHL už otevřeně oslavují neonacisty: Jsou to naši hrdinové. *Sport.cz*. 4. 9. 2023 (<https://www.sport.cz/clanek/hokej-evropske-ligy-v-khl-uz-otevrene-oslavuji-neonacisty-jsou-to-nasi-hrdinove-hlasi-5012385>, 23. 3. 2024).

Roshchina, O. (2024). Putin's party steps up recruitment to its private army, Española – Ukraine's Defence Intelligence. *Ukrainska Pravda*. 3. 1. 2024 (<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/01/3/7435674/>, 23. 3. 2024).

Sanders, T. (2023). Russian football hooligans from separate battalion to fight in Ukraine. *Metro*. 15. 3. 2023 (<https://metro.co.uk/2023/03/15/russian-football-hooligans-form-seperate-battalion-to-fight-in-ukraine-18445533/>, 23. 3. 2024).

Santos, N. (2021). The Interplay of Soft Power and Sharp Power in Sport Diplomacy: A Conceptual Framework. *Journal of Global Sport Management* 11. 8. 2021 s. 1–19.

Semrush (2024). Top websites in Russia (Sports Industry). *Semrush*. 2024 (<https://www.semrush.com/trending-websites/ru/sports>, 29. 3. 2024).

Skryl, M. (2022). Nozh v spinu. Finskie vlasti prodolzhat mstit «JJokeritu» za svjaz s Rossiej. *Sport-express.ru*. 2. 9. 2022 (<https://www.sport-express.ru/hockey/europe/reviews/yokerit-cto-proishodit-s-finskim-klubom-vystupavshim-v-khl-klub-ne-smozhet-vernutsya-v-chempionat-finlyandii-do-2024-goda-1968806/>, 20. 3. 2024).

Smith, J. – Russo, M. – Rossi, R. (2024). Russian NHLers on a future without international play: ‚Just doesn’t seem fair.‘ *The Athletic*. 13. 2. 2024 (https://theathletic.com/5271022/2024/02/13/russian-hockey-players-international-play/?access_token=15370570, 23. 3. 2024).

Sport-express.ru (2022). KKHL pokinul eshhe odin inostrannyj klub. CHto budet dalshe s ligojj? *Sport-express.ru*. 27. 2. 2022 (<https://www.sport-express.ru/hockey/khl/reviews/rizhskoe-dinamo-vyshlo-iz-sostava-khl-prichiny-podrobnosti-1897226/>, 20. 3. 2024).

Sports.ru (2023). Skolko stoit bolet za komandu KKHL v Rossii? *Sports.ru*. 9. 11. 2023 (<https://dzen.ru/a/ZUyfSx4UTxgzXYux>, 23.3.2024).

Sobotka, M. (2022). Rusko odhalilo, co znamenaji písmena Z a V. Nic. *Novinky.cz*. 19. 5. 2022 (<https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ruske-ministerstvo-odhalilo-co-znamenaji-pismena-z-a-v-nic-40397547>, 23. 3. 2024).

Storozhev, D. (2022). «Prorossijjskijj» bezdomnyj klub s dolgami. Kak dela u «JJokerita», sbezhavshego iz KKHL. *Championat.ru*. 24. 4. 2022 (<https://www.championat.com/hockey/article-4675309-zhizn-jokerita-posle-uhoda-iz-khl-yari-kurri-ubytki-sankcii.html>, 20. 3. 2024).

Sutter, D. – Smith, J. D. (2013). Soviet Sport and the Efficiency of Central Planning. *SSRN*. 10. 5. 2013 (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2262894, 29. 3. 2024).

Ševčenko, A. (2020). Prospekt «EHdmontona», syn byvshego vratarja «Rotora» vozvrashhaetsja v CSKA. *Sport-express.ru*. 13. 6. 2020 (<https://www.sport-express.ru/hockey/khl/reviews/rossiyskiy-prospekt-edmontona-dmitriy-samorukov-vozvrashaetsya-v-cska-cska-mozhet-podpisat-brendana-leypsika-kotorogo-so-skandalom-vygnali-iz-vashingtona-obzor-transferov-khl-1681785/>, 24. 3. 2024).

Ševčenko, A. (2022). Vozvrashhenie «JJokerita» v KKHL sejjchas nevozmozžno. EHto bolshaja poterja dlja ligi, v otlichie ot drugikh inostrannykh klubov. *Sport-express.ru*. 26. 2. 2022 (<https://www.sport-express.ru/hockey/khl/reviews/hokkey-obzor-novostey-26-fevralya-resheniem-khl-spartak-vyshel-vo-vtoroy-raund-pley-off-yokeritu-zaschitany-tehnicheskie-porazheniya-kogda-yokerit-vernetsya-v-khl-1896790/>, 20. 3. 2024).

TASS (2023). Canadian hockey player Brendan Leipsic seeks Russian citizenship. *TASS*. 11. 7. 2023 (<https://tass.com/sports/1645387>, 24. 3. 2024).

Temnikov, D. (2022). «Teper s russkimi pokoncheno». Sbezhavshij iz KKHL «JJokerit» uchitsja zhit bez Rossii, no klubu grozjat sankcijami «za svjaz s Putiny». *Komsomolskaja pravda*. 27. 4. 2022 (<https://www.kp.ru/sports/hokkej/sbezhavshij-iz-khl-jokerit-uchitsya-zhit-bez-rossii/>, 20. 3. 2024).

The Hockey News (2023). Former Maple Leafs Forward Brendan Leipsic Expresses Interest in Applying for Russian Citizenship: Report. *The Hockey News*. 12. 7. 2023 (<https://thehockeynews.com/nhl/toronto-maple-leafs/news/former-maple-leafs-forward-brendan-leipsic-expresses-interest-in-applying-for-russian-citizenship-report>, 24. 3. 2024).

Toronto Sun (2024). Putin grants Russian citizenship to controversial ex-Leaf Leipsic. *Toronto Sun*. 9. 1. 2024

(<https://torontosun.com/sports/hockey/nhl/toronto-maple-leafs/putin-grants-russian-citizenship-to-controversial-ex-leaf-leipsic>, 24. 3. 2024).

Travin, D. (2010). Vankuver udaril po Moskve. *Polit.ru*. 10. 3. 2010 (<https://polit.ru/institutes/2010/03/10/olimp.html>, 7. 4. 2024).

Tsakanyan, A (2024). «Reshenie davno prinjato». Dopustjat li rossijskikh khokkeistov do Olimpiady. *RBC*. 14. 2. 2024 (<https://sportrbc.ru/news/65cbd9059a7947e1320a9d11>, 23. 3. 2024).

Usova, O. (2023). Brennan Menell: Naslazhdajus zhiznju v Rossii i gorzhus tem, chto javljajus grazhdaninom strany. *RB Sport*. 7. 12. 2023 (<https://bookmaker-ratings.ru/news/brennan-menell-naslazhdajus-zhizn-yu-v-rossii-i-gorzhus-tem-chto-yavlyayus-grazhdaninom-strany/>, 24. 3. 2024).

Vavrda, A. (2022). Propaganda rozkazem. Putin se musí objevit v hokejových arenách, nemá chybět ani ‚symbol zla‘. *Lidovky.cz*. 14. 3. 2022 (https://www.lidovky.cz/sport/hokej/nechutna-propaganda-putin-khl-hokej-zlo.A220314_165854_ln-sport-hokej_tmr, 23. 3. 2024).

Vitčenko, I. (2024). IIHF zapretila Bure uchastvovat v obsuzhdenii odstraneniya rossijan. *RBC*. 13. 2. 2024 (<https://www.rbc.ru/sport/13/02/2024/65cb57619a79472a472caf40>, 23.3.2024).

Vladimirova, A. (2020). *Sport as a Part of the State Propaganda System In Russia* (London: Reuters).

Vlasov, R. (2023). «JAgr kak vystavit zad — ne doberjoshsja do shajjby!» Intervju s samym russkim chekhom KKHL. *Championat.ru*. 12. 9. 2023 (<https://www.championat.com/hockey/article-5238231-intervyu-s-forvardom-lady-ostapom-safinym-o-yagre-makdevide-sbornoj-rossii.html>, 24. 3. 2024).

Vorotnikov, V. V. — Ivanova, N. A. (2019). Russian soft power in the Baltic states trough the lens of research: Traditions, competition, confrontatio. *Political Regional Studies* 11 (3), s. 107–124.

Yle news (2023). Helsinki's Jokerit find suburban home after Russian KHL exodus. *Yle News*. 1. 3. 2023 (<https://yle.fi/a/74-20020360>, 20. 3. 2024).

Zamjatin, M. (2023). Glavnoe uslovie — nikakikh russkikh. Sbezhavshemu iz KKHL finskomu klubu s trudom razreshili igrat vo vtorojj lige. *Sport24*. 1. 3. 2023 (<https://sport24.ru/news/hockey/2023-03-01-byvshiy-klub-kkhl-yokerit-s-trudom-poluchil-razresheniye-igrat-vo-vtoroy-finskoy-lige>, 20. 3. 2024).

Zákravský, J. (2017). *Baskové v ofsajdu. Sport jako nástroj politiky nestátních národů. Případová studie fotbalu v Baskicku* (Praha: Dokořán).

Zislis, M. (2020). Kanadec, ktorogo vygnali iz komandy Ovechkina, perekhodit v CSKA. Pereezd v Rossiju dlja nego — spasenie karery. *Sport-express.ru*. 12. 6. 2024 (<https://www.sport-express.ru/hockey/khl/reviews/cska-podpishet-zaschitnika-dmitriya-samorukova-i-forvarda-brendana-leypsika-1681630/>, 24. 3. 2024).

Zoubek, O. (2023). Jaškin se spoluhráči gratulovali ruským vojákům. Reprezentovat nebude, řekl Hadamczik. *Aktuálně*. 23. 2. 2023 (<https://sport.aktualne.cz/hokej/dmitrij-jaskin-petrohrad-vzkaz-armade/r~c057e0c6b35c11eda3c0ac1f6b220ee8/>, 12. 4. 2024).

Zubov, A. (2008). *Dějiny Ruska 20. století – 2. díl: 1939-2007* (Praha: Argo).

Resumé

The bachelor thesis analyses the use of hockey as a political tool of Russia after the invasion of Ukraine. The thesis seeks to identify the narratives disseminated by Russian propaganda through hockey. Four chapters were set out in the analytical section, the naturalisation of foreign players, the departure of foreign teams from the KHL, symbolism at KHL matches, and the reactions of Russian hockey personalities to international bans and symbolism at KHL matches. Qualitative analysis then identified the narratives, and their embedding in Russian propaganda doctrine. Russian propaganda seeks to overwhelm the information space with a multitude of narratives that may or may not be the same. This has the effect of disarming the population, and proving that there is no universal truth. This is what the Russians are trying to do through hockey. Russian propaganda then tries to create the illusion that hockey is apolitical, it also tries to portray the West as dirty and bad and Russia as safe. The thesis has identified several narratives, some of which are mutually exclusive. The chapter on the symbolism of the KHL then counters the Russian attempt to claim that hockey is apolitical

Přílohy

Obrázek 1: První použití symbolu V ministerstvem obrany, 2. března 2022. Zdroj: Ruské ministerstvo obrany, https://twitter.com/mod_russia/status/1499120166684303363/photo/1 (navštíveno 2. března 2024).

Obrázek 2: První použití symbolu Z ministerstvem obrany, 2. března 2022. Zdroj: Ruské ministerstvo obrany, https://twitter.com/mod_russia/status/1499106043284107270/photo/1 (navštíveno 2. března 2024).

Obrázek 3: Speciální předzápasové dresy HC CSKA Moskva Zdroj: telegramový kanál HC CSKA Moskva, https://t.me/cska_hockey/14061 (navštíveno 2. března 2024).

Obrázek 4: Speciální armádní dresy SKA Petrohrad, použité 23. února na poděkování armádě operující na Ukrajině, 23. února 2023. Zdroj: Twitterový kanál SKA Petrohrad <https://twitter.com/hcSKA/status/1628707106307162112/photo/>, (navštíveno 4. března 2024).